

WSKAZÓWKI METODYCZNE DO PRZYSPOSOBIENIA WOJSKOWEGO. PRACA ZBIOROWA
POD REDAKCJĄ WITOLDA SYPNIEWSKIEGO. NAKŁADEM SPÓŁDZIELNI "SPORT",
KRAKÓW 1956, ss. 190. WYDANO ZA ZGODĄ MINISTERSTWA OŚWIATY
W ZAKŁADZIE PRODUKCJI SKRYPTÓW WZ PPT W KRAKOWIE. PISMO Z DNIA
23 WRZEŚNIA 1955 r.

W trzy lata po ponownym wprowadzeniu przysposobienia wojskowego do szkół średnich grupa krakowskich nauczycieli, pod kierunkiem Witolda Sypniewskiego, opracowała wskazówki metodyczne do nauczania przedmiotu. Była to pierwsza w okresie powojennym tego typu pomoc dla nauczycieli PW i dyrektorów szkół. Pomimo upływu ponad trzydziestu lat oraz zmiany nazwy przedmiotu na przysposobienie obronne - treści "Wskazówek...", a zwłaszcza ich część metodyczna, pozostają nadal aktualne.

Opracowanie składa się z trzech części (nie wymienionych w spisie treści). Pierwsza, pt. "Wskazówki organizacyjno-metodyczne do nauczania PW" (s. 7), dotyczy: wychowania wojskowego (s. 44), szkolenia taktycznego (s. 58) i szkolenia ogniowego (s. 77). W części drugiej zamieszczono wytyczne w zakresie organizacji i przeprowadzania strzelań (s. 102) oraz zasady czyszczenia broni (s.11). Część trzecia obejmuje wskazówki metodyczne wraz z przykładowymi konspektami lekcji na temat: regulaminów (s. 126), musztry (s.135), łączności (s. 141), terenoznawstwa (s. 156), terenowej obrony przeciwlotniczej (s. 171), szkolenia sanitarnego (s. 181) i służby regulacji ruchu (s. 187).

- We wstępie (s. 5) przypomniano, że "Zasadniczym celem nauczania przysposobienia wojskowego jest przygotowanie młodzieży do zadań, związanych z obronnością kraju przez:

- wychowanie młodzieży w duchu miłości i oddania ludowej Ojczyźnie.
w duchu przyjaźni i braterstwa do [...] Związku Radzieckiego,

- wyrabianie w młodzieży internacjonalizmu, patriotyzmu i gotowości do poświęceń dla dobra Ojczyzny, oraz zaznajomienie młodzieży z podstawowymi wiadomościami wojskowymi"¹.

Komitet redakcyjny "Wskazówek metodycznych..." nie ukrywał trudności, jakie winni pokonać nauczyciele realizujący poszczególne (wyliczone w pozycji) działy PW. Podkreślano, że ze względu na specyficzny charakter zagadnień wojskowych "metody nauczania muszą być dostosowane do treści przedmiotu"². Przestrzegano też, aby wojskowych metod szkolenia nie przenosić do nauczania PW, choć wojskowy charakter przedmiotu nie pozwala na pełne wykorzystanie metod stosowanych w nauczaniu innych przedmiotów.

Opracowane w połowie lat pięćdziesiątych wskazówki organizacyjno-metodyczne do nauczania przysposobienia wojskowego w szkołach średnich zawierają szereg interesujących problemów. W zasadach ogólnych głoszone m. in. następujące tezy:

- przysposobienie wojskowe jako obowiązkowy przedmiot w szkołach średnich stanowi składową część wychowania uczniów.

- PW jako przedmiot szkolny powinien być traktowany na równi z innymi przedmiotami. Nie należy go ani gloryfikować ani zaniedbywać.

- PW nie należy wyłączać z procesu nauczania pozostałych przedmiotów; przeciwnie, jego treści korelować z tymi przedmiotami.

- nie ograniczać się do podawania uczniom wiedzy, a wychowywać młodzież i kształtować jej naukowy pogląd na świat.³

Sformułowano też wymagania pedagogiki w odniesieniu do przysposobienia wojskowego, a mianowicie:

- wiedzę teoretyczną łączyć z praktycznym działaniem, w tym z doświadczeniem bojowym,

- nauczanie i wychowanie w zakresie PW dostosowywać do wymagań regulaminu szkolnego,

- wychowywać młodzież w duchu miłości do Ojczyzny ludowej i Wojska Polskiego.⁴

Z kolei opisano w przystępny sposób zasady nauczania.

Trzecia część "Wskazówek..." zawiera treści działów przedmiotu i stanowi rodzaj materiałów pomocniczych dla nauczycieli.

Na uwagę zasługuje częste podkreślanie, że wychowanie wojskowe uczniów, obok nauczania treści przedmiotu, stanowi istotę przysposobienia

wojskowego. Wydaje się, iż teza ta została "zagubiona" w następnych latach przez wielu nauczycieli.

Recenzowane "Wskazówki..." zawierają nadal aktualne zasady nauczania przedmiotu obronnego w szkole średniej. Mogłyby gościć w bibliotece nauczyciela PO i być przedmiotem dyskusji w zespołach metodycznych.

Opracowanie zostało wzbogacone wzorami dokumentów, jakie wykonywali nauczyciele prowadzący przedmiot szkolny, np. "Planem zaopatrzenia szkoły w pomoce naukowe i sprzęt" (s. 38), "Protokołem odbycia strzelań" (s. 41), oraz przykładowymi konspektami, np. do tematu: Strzelec jako szperacz w ubezpieczeniu marszowym w dzień (s. 75 - 76).

Ponieważ jest to praca pisana w latach pięćdziesiątych, młodego czytelnika mogą razić określenia typu "Wielki Związek Radziecki" itp., ale to nie umniejsza wartości merytorycznej i metodycznej "Wskazówek ...".

Metodyka nauczania PW pod redakcją W. Sypniewskiego nie nadaje się zapewne do powielania mechanicznego ze względu na zasadnicze różnice celów i zadań oraz treści PW lat pięćdziesiątych w stosunku do obecnego programu przysposobienia obronnego. Nie dotarto do podobnego typu wydawnictwa metodycznego dla nauczycieli PW z okresu międzywojennego ("Podręcznik PW" z 1928 roku⁵ oraz "Wskazówki do wykonania programów przysposobienia wojskowego" z 1938 roku⁶ mają nieco inny charakter), dlatego też prezentowane tutaj "Wskazówki metodyczne do nauczania przysposobienia wojskowego" z 1956 roku należy uznać za pierwsze opracowanie sposobów realizacji zagadnień wojskowych w szkołach średnich. A to częściowo usprawiedliwia skromną jakość publikacji. Jednak wiele porad metodycznych dla nauczycieli PW ma wartość ponadczasową i można by je stosować do dnia dzisiejszego. Późniejsze (z 1977 i 1978 r.) poradniki metodyczne dla nauczycieli PO⁷ i wizytatorów metodyków⁸ były kontynuacją w doskonaleniu metodycznym i merytorycznym osób nauczających przysposobienia obronnego. Niezależnie od zdezaktualizowanych treści "Wskazówek..." nie mogą one być pomijane w badaniach naukowych nad przysposabianiem młodzieży szkolnej do obrony kraju, stanowią bowiem pierwsze ogniwo w dorobku metodycznym przedmiotu.

PRZYPISY

- ¹ Wskazówki metodyczne do przysposobienia wojskowego. Praca zbiorowa pod redakcją Witolda Sypniewskiego, Kraków 1956, s. 5.
- ² Tamże, s. 5.
- ³ Tamże, s. 7 - 9.
- ⁴ Tamże, s. 9.
- ⁵ Podręcznik PW, pod redakcją mjrą SG L. Kolbuszewskiego, Warszawa 1928.
- ⁶ Hufce Szkolne, cz. I. Zbiór rozporządzeń, zarządzeń, programów, regulaminów, okólników i wskazówek z zakresu przysposobienia wojskowego, Lwów 1938, s. 51 - 140.
- ⁷ Przysposobienie obronne. Poradnik metodyczny dla nauczycieli, pod redakcją Eugeniusza Woronowskiego, Warszawa 1977.
- ⁸ Przysposobienie obronne. Poradnik wizytatora metodyka, pod redakcją Tadeusza Siudy, Warszawa 1978.